

## ՀՀ ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ

(ԱՌ 01.09.2017թ.)

2017 թվականի հունվար - հուլիս ամիսներին 2016 թվականի նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ արձանագրվել են հետևյալ ցուցանիշները.\*

<b>ՀՀ պետական բյուջեի կատարումը</b>	
Պետական բյուջեի եկամուտներ, ընդամենը	<b>106.0 %</b>
1. Եկամուտներ	<b>107.1 %</b>
1.1. Հարկեր և տուրքեր	<b>106.5 %</b>
<i>այդ թվում՝</i> ավելացված արժեքի հարկ	<b>104.2 %</b>
1.2. Այլ եկամուտներ	<b>119.3 %</b>
2. Պաշտոնական դրամաշնորհներ	<b>41.5 %</b>

<b>ՀՀ մակրոտնտեսական ցուցանիշները</b>	
1. Տնտեսական ակտիվության ցուցանիշը	<b>106.2 %</b>
1.1. Արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը	<b>112.7 %</b>
<i>այդ թվում՝</i>	
հանքագործական արդյունաբերությունը և բացահանքերի շահագործումը	<b>109.1 %</b>
սննդամթերքի արտադրություն	<b>104.5 %</b>
խմիչքների արտադրություն	<b>131.6 %</b>
հիմնային մետաղների արտադրությունը (մետալուրգիան)	<b>117.1 %</b>
ոսկերչական արտադրատեսակների արտադրություն	<b>138.0 %</b>
1.2. Գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքի ծավալը	<b>97.9 %</b>
1.3. Շինարարության ծավալը	<b>91.3 %</b>
1.4. Առևտրի շրջանառությունը	<b>112.2 %</b>
1.5. Ծառայությունների ծավալը (առանց առևտրի)	<b>111.8 %</b>
2. Սպառողական գների ինդեքսը	<b>100.5 %</b>
3. Էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը	<b>107.8 %</b>
4. Միջին ամսական անվանական աշխատավարձը	<b>102.7 %</b>
5. Արտաքին առևտրաշրջանառությունը	<b>126.0 %</b>
5.1. արտահանում	<b>121.6 %</b>
5.2. ներմուծում	<b>128.5 %</b>

\* Աղբյուրը՝ <http://www.armstat.am/am/?nid=82&id=1954>

**ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ  
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ  
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

15.09.2016 թվականից մինչև 07.09.2017 թվականը ՀՀ կառավարության կողմից հավանության է արժանացել և ՀՀ Ազգային ժողով ներկայացվել **160 օրենքի նախագիծ**, որոնք ներկայացված են ստորև՝ բաժանված ըստ 4 ոլորտների.

<b>NN</b>	<b>Ոլորտները</b>	<b>Նախագծերի թիվը</b>	<b>%</b>
1	Տնտեսական ոլորտ	62	39%
2	Սոցիալական ոլորտ	16	10%
3	Պետաիրավական ոլորտ	65	41%
4	Տարածքային, բնապահպանական, քաղաքաշինական և էներգետիկ ոլորտներ	17	10%

Նույն ժամանակահատվածում Կառավարության կողմից ընդունվել է **1351 ՀՀ կառավարության որոշում՝** ըստ ստորև ներկայացված ոլորտների.

<b>NN</b>	<b>Ոլորտները</b>	<b>Որոշումների թիվը</b>	<b>%</b>
1	Տնտեսական և ֆինանսական ոլորտ	781	58%
2	Սոցիալական ոլորտ	181	13%
3	Պետաիրավական ոլորտ	253	19%
4	Տարածքային, բնապահպանական, քաղաքաշինական և էներգետիկ ոլորտներ	136	10%

# ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԵՎ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐ

**Հարկային և մաքսային եկամուտներ**

Հարկային և մաքսային եկամուտներ (ներառյալ ԱԱՀ վերադարձի գումարը) - **1,139,451.1 մլն դրամ**, ինչը շուրջ **6.6%- ով** կամ **70,867.1 մլն դրամով** գերազանցում է նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի ցուցանիշը:

Հարկային և մաքսային եկամուտներ(առանց ԱԱՀ վերադարձի գումարը) - **1,082,122.6 մլն դրամ**, ինչը շուրջ **6.2%- ով** կամ **62,947.0 մլն դրամով** գերազանցում է նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համապատասխան ցուցանիշը:

**Հավաքագրվող հարկատեսակներին վերաբերող գերավճարներ և ապառքներ**

Գերավճարները նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ նվազել են **6.401.2 մլն դրամով`** 2017թ. սեպտեմբերի 1-ին կազմելով **265,484.7 մլն դրամ**, իսկ չկատարված հարկային պարտավորությունները 2017 թ. սեպտեմբերի 1-ի դրությամբ կազմել են **122,750 մլն դրամ`** նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ նվազելով **7,459.1 մլն դրամով:**

**ԱԱՀ-ի վերադարձված գումար**

Կազմել է **57,328.5 մլն դրամ**, ինչը շուրջ **16%- ով** կամ **7,920.1 մլն դրամով** ավելի է նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համապատասխան ցուցանիշից:

**Օտարերկրյա ֆիզիկական անձանց ԱԱՀ-ի վերադարձի կիրառություն**

Գնումների մեծության նվազագույն **սահմանաչափը 2 անգամ իջեցվել է` 100 հազ. դրամի** փոխարեն սահմանվելով **50 հազ. դրամի չափով:**

**Հարկային ստուգումներն առավել հասցեական և արդյունավետ դարձնելու**

**47.8 %** կրճատվել է հարկային մարմնի կողմից իրականացվող ստուգումների և ուսումնասիրությունների թվաքանակը:

**նպատակով**

Գործարկվել է ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ մոնիտորինգային կենտրոնը:

**Հարկային ապառքներ կուտակած հարկ վճարողներին աջակցելու նպատակով**

Ներդրվել է «**Օրինապահ հարկ վճարող**» կարգավիճակի տրամադրման համակարգը: Ընդունվել են հարկային համաներում նախատեսող համապատասխան օրենքներ, որոնցով սահմանվել է **հարկ վճարողների հարկային պարտավորությունների համար հաշվեգրված տույժերից ու տուգանքներից ազատում:**

**Միկրոձեռնարկատիրության մասով**

**Ինքնազբաղված անձինք ազատվել են հարկերի վճարումից (ներկայում 1380 ինքնազբաղված)**

**Ոչ ռիսկային համարվող երկրներից կատարվող ներմուծումների մասով**

Գործարկվել է մաքսային արժեքի էլեկտրոնային հայտարարագրման համակարգը:

**Տնտեսավարող սուբյեկտների համար**

2017 թ. հունվարի 1-ից ապահովվել է **մաքսային հայտարարագրման էլեկտրոնային համակարգի անվճար** հասանելիությունը:

**Հարկային և մաքսային մարմինների կառուցվածքի օպտիմալացում**

Լուծարվել է 20 տարածքային հարկային տեսչություն, որոնց փոխարեն ստեղծվել է 3 վարչություն, կրճատվել է մաքսատների թվաքանակը՝ 9-ից դառնալով 5:

**Նախատեսվում է**

Մաքսային հսկողության համար «**Կապույտ ուղի**» ընթացակարգի ներդրում:

Հարկային եկամուտների վճարման **մեկ միասնական հաշվի** ներդրման ապահովում:

**Կամերալ ուսումնասիրությունների** իրականացման ավտոմատ համակարգի գործարկում:

Մեքենաների, սարքավորումների և հումքային ապրանքների ներմուծումն **ավելացված արժեքի հարկից ազատում:**

# ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԸՆԹԱՑ ԵՎ ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՄԻՋԱՎԱՅՐ

## ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՄԻՋԱՎԱՅՐ

1. WB «Doing Business» զեկույցի շրջանակում հաստատվել է Հայաստանի **գործարար միջավայրի բարելավման 2017 թվականի միջոցառումների ծրագիրը**: Հաստատված 49 միջոցառումների իրականացման արդյունքում ակնկալվում է, որ ՀՀ դիրքը 190 երկրների շարքում 38-րդ տեղից այլ հավասար պայմաններում **կբարելավվի 12 կետով**:
2. **Գործարար միջավայրի բարելավմանն ուղղված իրավական կարգավորումներ՝**
  - Նվազեցվել է գյուղատնտեսության ոլորտի ջերմոցային տնտեսությունների և վերամշակող կազմակերպությունների կողմից սպառվող **բնական գազի սակագինը**:
  - Հստակորեն սահմանվել են հարկը, տուրքը կամ պարտադիր այլ **վճարը չվճարելու հանցագործություն համարվող բոլոր գործողությունները**, ինչպես նաև կրկնակի բարձրացվել է դրանք չվճարելու խոշոր չափի նվազագույն շեմը՝ 2 միլիոնից դառնալով 4 միլիոն դրամ:
  - Հաստատվել են ԱԱՀ գումարներն արտահանողներին **վերադարձնելու պարզեցված ընթացակարգեր՝** մինչև 20 մլն ԱԱՀ գումարների վերադարձի համար սահմանելով 4 օր.
  - Ոչ պետական մարմիններին (լիազորված օպերատորներ՝ Հայփոստ, Արդշինբանկ, Ամերիաբանկ և Կոնվերս բանկ) վերապահվել են պետական մարմինների կողմից մատուցվող ծառայությունների որոշ գործառույթներ:
3. **Գործարարների հետ քննարկումների արդյունքում խնդիրների բացահայտում և հնարավոր լուծումների մշակում՝**
  - Ռուսաստանի Դաշնությունից ալմաստի հումքի մատակարարումների արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով հստակեցվում են ընթացակարգերը: Արդյունքում կսկսվեն **ալմաստի հումքի կանոնավոր մատակարարումները ՌԴ Գոխրանից**:
4. **Աջակցություն ՓՄՁ սուբյեկտներին, սկսնակ ձեռնարկատերերին և նորարարության զարգացմանը.**

- «ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ կողմից 2016 թ. սեպտեմբեր ամսից ի վեր թվով **63 տնտեսվարողի** տրամադրվել են ընդհանուր **2.3 մլրդ ՀՀ դրամ** գումարի չափով **արտոնյալ վարկեր**:
- SS ոլորտում երկարաձգվել է **հարկային արտոնություններից** օգտվելու նախկին ժամկետը՝ 2020 թ. հունվարի 1-ի փոխարեն արտոնություններից օգտվելու ժամկետը սահմանվել է **5 տարի**: 2016 թ. սեպտեմբերից – մինչ այժմ հավաստագրվել են տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի **144 սկսնակ** ընկերություն:

# ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԸՆԹԱՑ ԵՎ ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՄԻՋԱՎԱՅՐ

## ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄ

2017 թվականի հունվար-հուլիս ժամանակահատվածում ապրանքների արտահանումը կազմել է **1185.1 մլն ԱՄՆ դոլար**՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ **աճելով 210.8 մլն ԱՄՆ դոլարով (21.6 %-ով)**, այդ թվում.

	Արտահանում		Հավելած	
	մլն ԱՄՆ դոլար	մլն ԱՄՆ դոլար	մլն ԱՄՆ դոլար	%
1. Հանքահումքային արտադրանք	367.2	108.5	42.0	
2. Պատրաստի սննդի արտադրանք	277.5	71.3	34.6	
3. Ոչ թանկարժեք մետաղներ և դրանցից պատրաստված իրեր	153.5	33.6	28.0	
4. Մեքենաներ, սարքավորումներ և մեխանիզմներ	25.6	15.9	2.6	անգ.
5. Մանածագործական իրեր	65.5	11.4	21.1	
6. Կենդանի կենդանիներ և կենդանական ծագման արտադրանք	26.0	7.5	40.6	
7. Քիմիայի և դրա հետ կապված արդյունաբերության ճյուղերի արտադրանք	15.7	6.9	77.9	
8. Տարբեր արդյունաբերական ապրանքներ	7.5	-1.5	-16.7	
9. Իրեր քարից, գիպսից, ցեմենտից	9.3	1.5	19.7	
10. Սարքեր և ապարատներ	21.2	0.2	1.0	
11. Բուսական ծագման արտադրանք	25.2	-13.2	-34.5	
12. Թանկարժեք և կիսաթանկարժեք քարեր, թանկարժեք մետաղներ և դրանցից իրեր	171.2	-33.2	-16.2	
13. Այլ ապրանքախմբեր	19.6	1.8	10.1	

## ՆԵՐՄՈՒԾՈՒՄ

2017 թվականի հունվար-հուլիս ժամանակահատվածում ապրանքների ներմուծումը կազմել է **2161.7 մլն ԱՄՆ դոլար**՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ **աճելով 479.1 մլն ԱՄՆ դոլարով (28.5 %-ով)**:

Ներմուծման աճը մեծապես պայմանավորվել է միջանկյալ օգտագործման (արտադրական նպատակներով) և կապիտալ արտադրանքի ներմուծման աճերով:

### Ներմուծման կառուցվածք

2017 թ. հունվար-հուլիս

	<b>Ներմուծում</b>	<b>Հավելած</b>	
	մլն ԱՄՆ դոլար	մլն ԱՄՆ դոլար	%
<b>Ընդամենը</b>	2161.7	479.1	28.5
<b>Կապիտալ ապրանքներ</b>	322.1	80.4	33.3
<b>Միջանկյալ սպառման ապրանքներ</b>	748.9	181.8	32.1
<b>Սպառման ապրանքներ</b>	1090.7	216.8	24.8
	<b>Ներմուծման կառուցվածք</b>	<b>Հավելածի կառուցվածք</b>	
		%	
<b>Ընդամենը</b>	100	100	
<b>Կապիտալ ապրանքներ</b>	14.9	16.8	
<b>Միջանկյալ սպառման ապրանքներ</b>	34.6	37.9	
<b>Սպառման ապրանքներ</b>	50.5	45.3	



# ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԸՆԹԱՑ ԵՎ ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՄԻՋԱՎԱՅՐ

## ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐ

### 1. Ներդրումների պաշտպանության և վստահության մակարդակի բարձրացում

- Մշակվել է **օտարերկրյա ներդրումների** մասին նոր օրենք:
- Ներդրվել է ռեդումիցիլացիայի (վերաբնակեցման) ինստիտուտը-կապահովվի օտարերկրյա նոր 5-10 ընկերությունների մուտք և գրանցում Հայաստանում:

### 2. Ներդրումային ծրագրեր և դրանց իրականացման լրացուցիչ հնարավորությունների ձևավորում

- Ստեղծվել է «**Մեղրի ազատ տնտեսական գոտի**» ՓԲԸ-ն:
- Հիմնադրվել է «**Հայաստանի ներդրողների ակումբ**» - մեկնարկել են 2 ծրագրեր՝ շուրջ 250 մլն ԱՄՆ դոլարի ներդրումով:
- Մասնավոր հատվածից ստացված ներդրումային ծրագրերից 28-ի համար սահմանվել են մաքսատուրքից ազատման արտոնություններ, 19-ի համար՝ ԱԱՀ հետաձգման արտոնություններ:
- 2017 թ. 8 ամսվա արդյունքներով պետական և համայնքային բյուջեից, վարկային ծրագրերով և մասնավոր հատվածի ֆինանսավորմամբ **ներդրումային ծրագրերի կատարողականը** կազմել է շուրջ 376,0 միլիոն ԱՄՆ դոլար:
- 2017 թ. առաջին կիսամյակում տնտեսության իրական հատվածում կատարված **օտարերկրյա ներդրումների ստացումների (ներհոսքի) ծավալը** կազմել է շուրջ 1.024 մլն ԱՄՆ դոլար, այդ թվում՝ **ուղղակի ներդրումները**՝ շուրջ 328 մլն ԱՄՆ դոլար (2016 թվականի նույն ժամանակաշրջանի նկատմամբ ավելացում համապատասխանաբար 36.6 % և 26.3%):
- Ներդրվել է ներդրումների խթանման և ներդրողների սպասարկման «մեկ պատուհան»-ի սկզբունքով գործող համակարգը:

**ՀՀ-ՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎՈՂ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԵՐԻ  
ԿԱՏԱՐՈՂԱԿԱՆԸ ԸՍՏ ՈԼՈՐՏՆԵՐԻ<sup>†</sup>**

<b>ՈԼՈՐՏ</b>	<b>2017 թ. կատարողականի կանխատեսում</b>	<b>2017 թ. 8 ամիսների կատարողական</b>	<b>%</b>
Աշխատանք և սոցիալական ոլորտ	\$4,665,318	\$1,800,000	39%
Առողջապահություն	\$41,792,371	\$18,700,000	45%
Արդարադատություն	\$4,729,252	\$2,500,000	53%
Բնապահպանություն	\$4,126,624	\$1,400,000	34%
Գյուղատնտեսություն	\$101,280,000	\$22,614,000	22%
Էներգետիկա և բնական պաշարներ	\$220,235,708	\$155,388,141	71%
Պետական գույքի կառավարում	\$21,523,370	\$582,500	3%
Պետական եկամուտներ	\$7,795,914	\$3,200,000	41%
Քաղաքաշինություն	\$111,502,646	\$31,980,000	29%
Քաղաքացիական ավիացիա	\$1,000,000	\$349,720	35%
Կրթություն և գիտություն	\$18,958,455	\$6,650,000	35%
Մշակույթ	\$2,112,427	\$177,169	8%
Սպորտ և երիտասարդություն	\$7,135,016	\$1,500,000	21%
Տարածքային կառավարում և զարգացում	\$79,190,679	\$45,070,000	57%
Տնտեսական զարգացում և ներդրումներ	\$88,870,134	\$42,069,000	47%
Տրանսպորտ, կապ և ՏՏ	\$119,535,368	\$42,040,000	35%
<b>ԸՆԴԱՄԵՆԸ</b>	<b>\$834,453,282</b>	<b>\$376,020,530</b>	<b>45%</b>

<sup>†</sup> Աղյուսակը ներառում է տարբեր գերատեսչությունների կողմից իրականացվող պետական, այդ թվում վարկային կամ դրամաշնորհային միջոցներով իրականացվող, պետություն – մասնավոր համագործակցության ներդրումային ծրագրերը, ինչպես նաև մասնավոր այն ներդրումային ծրագրերը, որոնք պետության կողմից ստացել են հարկային, մաքսային կամ այլ արտոնություններ: Մասնավոր հատվածի կողմից ներկայումս իրականացվող մի շարք ներդրումային ծրագրեր ներառված չեն աղյուսակում:

## **ՋԲՈՍԱՇՐՋՈՒԹՅՈՒՆ**

### **Ներգնա զբոսաշրջային այցելություններ**

**Հայաստան  
ընդհանուր  
այցելություններ**

- 2015 թ. հունվար-հունիսին - **1.066.779**,
- 2016 թ. հունվար-հունիսին - **1.086.466**, աճը 2015 թ. հունվար-հունիսի համեմատ կազմել է **1.8 %**,
- 2017 թ. հունվար-հունիսին - **1.350.791**, աճը 2016 թ. հունվար-հունիսի համեմատ կազմել է **24.3%**:

**Հայաստան  
ներգնա  
զբոսաշրջային  
այցելություններ**

- 2015 թ. հունվար-հունիս – **489.500**,
- 2016 թ. հունվար-հունիս – **501.118**, աճը 2015 թ. հունվար-հունիսի համեմատ կազմել է **2.4 %**,
- 2017 թ. հունվար-հունիս – **622.381**, աճը 2016 թ. հունվար-հունիսի համեմատ կազմել է **24.2 %**:

## **Դեպի Հայաստան մուտքի արտոնագրի ռեժիմի դյուրացում.**

**Դեպի Հայաստան սահմանային անցման գործընթացի դյուրացում**

- 2016 թ. նոյեմբերի 10-ից Չինաստանի քաղաքացիները մուտքի արտոնագիր կարող են ստանալ նաև սահմանային անցման կետերում կամ առցանց,
- Արաբական Միացյալ Էմիրությունների քաղաքացիներին թույլատրվել է այցելել և մնալ ՀՀ տարածքում առավելագույնը 180 օր ժամկետով մեկ տարվա ընթացքում՝ ազատելով նրանց մուտքի վիզա ձեռք բերելու պահանջից,
- 2017 թվականի մարտի 1-ից ՌԴ քաղաքացիները կարող են այցելել Հայաստան նաև ներքին անձնագրերով,
- Քաթարի Պետության քաղաքացիների համար սահմանվել է առանց մուտքի վիզայի ռեժիմ 2017 թվականի հունիսի 10-ից,
- Ճապոնիայի քաղաքացիների համար 2017 թվականի սեպտեմբերի 6-ից սահմանվել է առանց մուտքի վիզայի ռեժիմ:

**ՀՀ-ում մատչելի ավիափոխադրումների ապահովում**

2016 թ. դեկտեմբերի 15-ից **Գյումրու «Շիրակ» օդանավակայանից** ռուսական «Պորբեդա» բյուջետային ավիաընկերությունն սկսեց շաբաթական 3 չվերթ իրականացնել Մոսկվա-

Գյումրի-Մոսկվա երթուղով, իսկ հայկական ավիափոխադրող «Տարոն-Ավիա» ավիաընկերությունը 2017 թ. ապրիլի 25-ից սկսած չվերթներ է իրականացնում Գյումրի-Կրասնոդար-Գյումրի, Գյումրի-Սամարա-Գյումրի, Գյումրի-Դոնի Ռոստով-Գյումրի, և 2017 թվականի հունիսի 30-ից նաև Գյումրի-Մոսկվա-Գյումրի ուղղություններով:

## ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

(ԱՌ 01.09.2017 թ.)

### ՀՀ համայնքների եկամուտների պլանավորման և սեփական եկամուտների հավաքագրումների դինամիկա.

ՀՀ համայնքների բյուջեների ընդամենը եկամուտների պլանային ցուցանիշներ

2016 թ. համեմատությամբ 2017 թ. ՀՀ համայնքների բյուջեների ընդամենը եկամուտների պլանային ցուցանիշը **127,8 մլրդ դրամից** աճել է **9.2 %-ով** և կազմել **139,6 մլրդ դրամ:**

ՀՀ համայնքների բյուջեների սեփական եկամուտների պլանային ցուցանիշներ

2016 թ. համեմատությամբ սեփական եկամուտների պլանային ցուցանիշի աճը 2017 թ. կազմել է **11.1 % կամ 3,9 մլրդ դրամ, 35 մլրդ դրամից** դառնալով շուրջ **38,9 մլրդ դրամ:**

ՀՀ համայնքների բյուջեների սեփական եկամուտների փաստացի ցուցանիշներ

2016 թ. նույն ժամանակահատվածի հետ համեմատությամբ 2017 թ. սեպտեմբերի 1-ի դրությամբ սեփական եկամուտները փաստացի ավելացել են **8.5 %-ով**, որը կազմել է **1,7 մլրդ դրամ:**

### Ներդրումային ծրագրեր

ՀՀ մարզերի, այլ գերատեսչությունների և

**170 ներդրումային/գործառնական ծրագիր,** որոնցից հավանության է արժանացել **58-ը:**

**մասնավոր ներդրողներ.**

**14-ը ֆինանսավորվել է, 60 ծրագիր** ներկայում գտնվում է քննարկման փուլում:

**Ներդրումային ծրագրերի մշակման և բիզնես-ծրագրերի արդյունավետության բարձրացում**

ՀՀ ԿԲ-ի, «Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ» Հիմնադրամի մարզային կառույցների հետ համատեղ կազմակերպվել են ներդրումային ծրագրերի հայտերի մշակման սեմինար-դասընթացներ:

**ՀՀ մարզերում գործարար ակտիվության խթանում**

Իրականացվել են ուսուցողական ծրագրեր մարզպետների, համայնքների ղեկավարների ու համայնքային պատասխանատուների մասնակցությամբ, մշակվել են մարզպետների աշխատանքների գնահատման չափորոշիչներ, մեթոդական ուղեցույցներ համայնքների հնգամյա զարգացման ծրագրերում տնտեսական զարգացմանն ուղղված բաղադրիչի վերաբերյալ: Մշակվել է համայնքների կողմից տրամադրվող ծառայությունները մասնավոր ընկերություններին պատվիրակման **մեթոդական ուղեցույց:**

### **Աղբահանություն**

**Աղբահանության իրավական դաշտի բարելավում**

Մշակվել և հավանության է արժանացել «ՀՀ կոշտ կենցաղային թափոնների կառավարման համակարգի զարգացման ռազմավարության իրականացման միջոցառումների ծրագիրը»:

**Աղբավայրերի գույքագրում և անձնագրավորում, աղբահանության կազմակերպման**

Գույքագրվել է **2029** աղբավայր, որոնցից 2017 թ. սեպտեմբերի 5-ի դրությամբ՝

- **1522** փակվել է,

**վարչարարության  
խստացում**

- **221** ենթակա է փակման,
- **286** ժամանակավորապես կշահագործվի որպես հիմնական աղբավայր:
  - կնքվել են աղբահանության և սանիտարական մաքրման նոր պայմանագրեր 9479 իրավաբանական սուբյեկտների հետ:
    - աղբահանության վճարների հավաքագրումը ավելացել է շուրջ 30%-ով, իսկ որոշ դեպքերում նաև 2 անգամ:

**Աղբանոցների փակման,  
կոնսերվացման  
աշխատանքների  
վերահսկում, հանրության  
իրազեկում**

Ստեղծվել է **թվային ինտերակտիվ քարտեզ**:

**«Մաքուր Հայաստան»  
ծրագիր**

Մշակվել և հավանության է արժանացել ծրագրի գործողությունների ու միջոցառումների ժամանակացույցը:

**Համայնքային զարգացման ծրագրեր**

**Ինտեգրված  
աջակցություն գյուղական  
զարգացմանը,  
համայնքների  
դիմակայության  
ամրապնդում ծրագիր**

ՀՀ Տավուշի մարզի **45 սահմանամերձ համայնքներում** իրականացվում են շուրջ 5.0 մլն ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամի զարգացման ծրագրեր, մասնավորապես 56 ջերմոց, 9 գինու փոքրածավալ արտադրություն, 8 չրագործական արտադրություն, 30 հա պտղատու այգիների, 2 գյուղմեխանիզացիայի պարկի, 2 գյուղմթերքների հավաքման կետերի հիմնում (սառնարանային տնտեսություն և ալրաղաց), 9 կմ ԼԵԴ տեխնոլոգիայով լուսավորության անցկացում, 3 կմ ոռոգման ջրագծի վերանորոգում, 30 հա ջուր խնայող տեխնոլոգիաների ներդրում, ոռոգման ներքին ցանցի կառուցում ջուր խնայող

տեխնոլոգիաներով, սածիլային ջերմատան հիմնում, 7 դպրոցների ճաշարանների վերանորոգում:

**Տարածքային զարգացման փորձարարական ծրագրեր**

Իրագործվում են շուրջ 10.0 մլն եվրոյին համարժեք դրամի տարածքային զարգացման փորձնական 8 ծրագրեր:

### **Աջակցության տրամադրում**

**Հրատապ խնդիրների լուծում**

ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդից ՀՀ մարզերին հրատապ խնդիրների լուծման համար 136 ծրագրերի իրականացման համար հատկացվել է շուրջ **5 մլրդ դրամ:**

**Աջակցություն սահմանամերձ համայնքներին**

**Սահմանամերձ համայնքների բնակիչներին** հատկացվել է շուրջ **929 մլն դրամ** գումար:

### **Համայնքների խոշորացում**

**Խոշորացված համայնքներին պետության կողմից տրամադրվող օժանդակություն**

Խոշորացված 52 համայնքներում (նախկին 465 համայնքներ) իրականացվում են համայնքային նոր ենթակառուցվածքների ձևավորման և գոյություն ունեցողների ամրապնդմանն ուղղված շուրջ 11.0 մլն ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամի ներդրումային ծրագրեր:

Մասնավորապես, ձեռք են բերվելու շուրջ 100 միավոր կոմունալ, ճանապարհաշինական, գյուղատնտեսական տեխնիկա, հասարակական տրանսպորտային միջոցներ, կառուցվելու և վերանորոգվելու են ճանապարհներ, կանգառներ և այլ համայնքային ենթակառուցվածքներ:



# ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

## 1. Սուբսիդավորման նոր քաղաքականություն

**Գյուղատնտեսական տեխնիկայի ֆինանսական վարձակալություն՝ լիզինգ**

Մարման ժամկետ - **3-10 տարի**,  
Տոկոսադրույքը՝ **2%**

(9% տոկոսադրույքի 7%-ի սուբսիդավորում):

Տրամադրվել է շուրջ **80 միավոր գյուղատնտեսական տեխնիկա**, այդ թվում՝ 44 տրակտոր:

**Հակակարկտային ցանցերի ներդրման համար**

(Խաղողի և պտղատու այգիներում)

Մարման ժամկետ - **7 տարի**,  
Տոկոսադրույքը՝ **2 %**

Տարեկան շուրջ **1350 հա այգիներում** հակակարկտային ցանցերի ներդրում

**Վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորում**

Մարման ժամկետ - **մինչև 5 տարի**,  
(նախորդ ծրագրի 2 տարվա փոխարեն)

Տոկոսադրույքը՝ **5%**, իսկ սահմանամերձ

բնակավայրերում՝ **3%**

**Կաթիլային ոռոգման համակարգերի ներդրման համար**

Մարման ժամկետ - **3 տարի**,

Տոկոսադրույքը՝ **2% (2018թ.-ից)**

**Ինտենսիվ պտղատու այգիների հիմնման համար**

Մինչև **10 հեկտար** այգետնկումներ կատարող տնտեսավարողներին տրամադրվող վարկի տոկոսադրույքի սուբսիդավորմամբ կցուցաբերվի պետական աջակցություն

**Գյուղատնտեսական հումքի մթերումների (գնումների) նպատակով**

Մարման ժամկետ - **1 տարի**,  
Տոկոսադրույքը՝ **3%**

(12% տոկոսադրույքի 9%-ի սուբսիդավորում):

առավելագույն 150.0 մլն ՀՀ դրամ

**2. Գյուղատնտեսական տեխնիկայի կայանի հիմնադրում**

**Գյուղատնտեսական տեխնիկայի ձեռքբերում**  
(գտնվում է ներմուծման փուլում)

Ձեռք է բերվել 18 միավոր գյուղատնտեսական տեխնիկա Կմշակվի շուրջ **16 հազ. հա հողատարածք:**

**3. Համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության երկրորդ վարկային ծրագիր**

Կոոպերատիվներում կաթնատվությունը ավելացել է **13 %-ով:**

Վաճառվող խոշոր և մանր եղջերավոր կենդանիների գլխաքանակը ավելացել է համապատասխանաբար **7500 և 7000 գլխով:**

Արժեշրթայի զարգացման բաղադրիչում ընդգրկված տնտեսավարողների արտադրանքի աճը կազմել է **851.0 մլն դրամ:**

Բարելավված արոտների տարածքը կազմել է **48 հազ. հա:**

## ԷՆԵՐԳԵՏԻԿ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐ ԵՎ ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ

**Էներգետիկայի  
ոլորտում**

**11 ընկերություններ** ստացել են մինչև 1 ՄՎտ

հզորությամբ **արևային ֆոտովոլտային**

**էլեկտրակայանի** կառուցման լիցենզիա:

ՀՀ Գեղարքունիքի և Կոտայքի մարզերում մինչև 1250

հա վարձակալության հիմունքներով տրամադրվել է

«Աքսես Ինֆրա Սենթրալ Էյժա Լիմիթեդ» ընկերությանը,

նախատեսվում է կառուցել մոտ **130 ՄՎտ գումարային**

**հզորությամբ հողմային էլեկտրակայան:**

«Աքսիոնա Էներգիա Գլոբալ Էս. Էլ.» ընկերության հետ

ստորագրվել է ՀՀ-ում **100-150 ՄՎտ հզորությամբ**

**էլեկտրակայանների կառուցելու** վերաբերյալ

փոխըմբռնման հուշագիրը:

Մինչև 150 կՎտ հզորությամբ **վերականգնվող**

**էներգետիկայի ոլորտում ինքնավար**

**էներգաարտադրողների** քանակը 2017 թ. օգոստոս

ամսվա դրությամբ կազմում է **120**, որից տեխնիկական

պայմաններ ստացել են 29-ը (գումարային 1,1 ՄՎտ

հզորությամբ):

«Հայաստանի ներդրողների ակումբ» փակ ոչ

հրապարակային պայմանագրային ներդրումային

ֆոնդի հետ ստորագրված շրջանակային

համաձայնագրի հիման վրա **ՀՀ Լոռու մարզում**

**կկառուցվի 76 ՄՎտ «Շնող» հիդրոէլեկտրակայանը:**

**Բնական  
պաշարների  
ոլորտում**

**Թվայնացվել և [www.geo-fund.am](http://www.geo-fund.am) կայքում են**

**տեղադրվել** օգտակար հանածոների հանքավայրերի,

երևակումների բոլոր անձնագրերը և երկրաբանական

տեղեկությունների 91%-ը:



## ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱԾԵՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՌՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ռազմավարական նախաձեռնությունների կենտրոնն սկսել է իր գործունեությունը 2017 թվականի հունվարի 12-ին: Կենտրոնն այժմ ունի 22 աշխատակից, որոնցից 6-ը վարձատրվում են դոնոր կազմակերպությունների կողմից: Այժմ իրականացվում է 26 ծրագիր, որոնք վերաբերում են պետական կառավարման համակարգին, հարկային և մաքսային վարչարարության, կրթության, տեղեկատվական և բարձր տեխնոլոգիաների, տուրիզմի և գյուղատնտեսության ոլորտներին, ինչպես նաև դատական համակարգին և հանրային-մասնավոր գործընկերության ոլորտին: Կենտրոնի կողմից արդեն իսկ ավարտին են հասցվել համակարգային բարեփոխումներին ուղղված 6 ծրագիր՝

Ծրագիր	Նկարագրություն
Հարկային և մաքսային վարչարարության ոլորտում արագ հաղթանակներ	ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ-ի հետ մշակվել և 2017 թվականի մարտին հրապարակվել է 2-րդ սերնդի բարեփոխումների ծրագիրը (հիմնական գործընկեր՝ Պետական եկամուտների կոմիտե):
Օտարերկրյա մասնագետների ներգրավման համար խթաններ	Մի շարք SS ընկերությունների հետ համատեղ մշակվել է ծրագիր, համաձայն որի՝ ռազմավարական ոլորտներում բարձր որակավորում ունեցող Հայաստանի ռեզիդենտ չհամարվող անձանց տրամադրվելու են ֆինանսական խթաններ (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ ֆինանսների

	<p>նախարարություն և Պետական եկամուտների կոմիտե):</p>
<p>ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության և ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության ֆունկցիոնալ վերլուծություն</p>	<p>«Արար» հիմնադրամի և Ի-Վի Քոնսալթինգ ՓԲԸ աջակցությամբ իրականացվել է 2 նախարարությունների ֆունկցիոնալ վերլուծություն (վերլուծության արդյունքներով պիլոտային ծրագիրը կսկսվի իրականացվել սույն թվականի հոկտեմբերից) (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն, ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն և ՀՀ կառավարության աշխատակազմ)</p>
<p>Զերմուկի և Վանաձորի՝ որպես զբոսաշրջային ուղղությունների զարգացում</p>	<p>Մշակվել են Զերմուկի և Վանաձորի զբոսաշրջային ուղղությունների զարգացման ծրագրերը (հիմնական գործընկեր՝ Զբոսաշրջության պետական կոմիտե, ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն):</p>
<p>Կայուն Զարգացման Նպատակների Ազգային Ինովացիոն Կենտրոն</p>	<p>ՄԱԿ-ի հետ համատեղ Կենտրոնի հովանու ներքո ստեղծվել է Կայուն Զարգացման Նպատակների Ազգային Ինովացիոն Կենտրոն՝ ՄԱԿ-ի ԿԶՆ իրականացման համար (ՀՀ՝ ՄԱԿ-ում ստանձնած պարտավորություն) (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ կառավարության աշխատակազմ և Հայաստանում ՄԱԿ-ի գրասենյակ):</p>

YES (Young Experts Scheme)	Եվրամիության աջակցությամբ նախաձեռնվել է YES ծրագիրը, որի միջոցով պետական տարբեր մարմիններում 1 տարի ժամկետով ներգրավվելու են Հայաստանից և Սփյուռքից բարձր որակավորում ունեցող մոտ 20 երիտասարդներ՝ ռազմավարական ուղղություններով ծրագրեր մշակելու և իրականացնելու նպատակով:
----------------------------	---

**Մինչև տարվա վերջ ավարտին կհասցվեն հետևյալ ծրագրերը՝**

<b>Ծրագիր</b>	<b>Նկարագրություն</b>
Հայաստանի Զարգացման Ռազմավարություն 2030	Մշակվում է և մինչև տարվա վերջ ՀՀ կառավարությանը կհանձնվի Հայաստանի Զարգացման Ռազմավարություն 2030 (աշխատանքային խմբերի աշխատանքներն արդեն սկսվել են, և հանրային քննարկումները կիրականացվեն սույն թվականի նոյեմբերին) (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ կառավարության աշխատակազմ):
Հայաստանի Թվային Օրակարգ 2030	Մշակվում է և մինչև տարվա վերջ ՀՀ կառավարությանը կհանձնվի Հայաստանի Թվային Օրակարգ 2030 (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ տրանսպորտի, կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարություն, Թվային Հայաստան Հիմնադրամ):
Հանրային-մասնավոր	ՎՋԵԲ-ի աջակցությամբ մշակվում

<p>գործընկերության իրավական և ինստիտուցիոնալ համակարգ</p>	<p>է հանրային-մասնավոր գործընկերության օրենսդրական բազան (օրենք և ենթաօրենսդրական ակտեր), ինչպես նաև աշխատանքներ են տարվում հանրային-մասնավոր գործընկերության մասնագիտացված միավորի ձևավորման ուղղությամբ (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ կառավարության աշխատակազմ և ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն):</p>
<p>Կրթության զարգացման պետական ծրագիր 2030</p>	<p>Մշակման փուլում է գտնվում Կրթության զարգացման պետական ծրագիրը (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն):</p>
<p>Կրթության ազգային ինստիտուտի (ԿԱԻ) ֆունկցիոնալ վերլուծություն</p>	<p>Իրականացվում է ԿԱԻ ֆունկցիոնալ վերլուծություն, որի արդյունքներով կառաջարկվի ԿԱԻ բարեփոխման և արդյունավետության բարձրացման ծրագիր (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն):</p>
<p>Դպրոցների կառավարման համակարգի բարեփոխումների ծրագիր</p>	<p>Իրականացվում է դպրոցների կառավարման համակարգի բարեփոխումների ծրագրի մշակում (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն):</p>

## **Ֆինանսավորում**

Մինչ օրս Կենտրոնն իր գործունեությունը (աշխատավարձ և պահպանման ծախսեր) իրականացնելու համար ստացել է շուրջ 120 միլիոն ՀՀ դրամ (որից 100 միլիոնը՝ ՀՀ պետական բյուջեից, իսկ 20 միլիոնը՝ մասնավոր նվիրատվությունների միջոցով): Կենտրոնի կողմից իր ծրագրերն իրականացնելու համար բանակցություններ են վարվել միջազգային դոնոր կազմակերպությունների հետ, որի արդյունքում արդեն ապահովվել է շուրջ 3,100,000 ԱՄՆ դոլարի տեխնիկական աջակցություն՝ նպատակային համատեղ ծրագրերի իրականացման համար և 500,000 ԱՄՆ դոլար՝ ՌՆԿ ընթացիկ գործունեությունը ֆինանսավորելու համար:

Բանակցություններ են վարվում ևս շուրջ 3,500,000 ԱՄՆ դոլարի աջակցություն ստանալու վերաբերյալ՝ փորձագետների ներգրավման և նոր ծրագրերի մշակման և իրականացման համար:



## ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

- Հիմնադրամի կողմից կազմակերպվել է 3 գործարար և ներդրումային համաժողով, որոնց արդյունքում կնքվել է 9 հուշագիր և 4 պայմանագիր՝ այդ թվում 1 էքսկլյուզիվ: Պայմանագրերով նախատեսվում է իրականացնել 112 մլն ԱՄՆ դոլարի ներդրումներ և սկզբնական փուլում արտահանել 500 հազար ԱՄՆ դոլարի արտադրանք, որի առաջին առաքումը կայացել է մայիս ամսին:
- Կազմակերպվել է հայկական ընկերությունների մասնակցությունը թվով 9 ցուցահանդեսների, որոնց արդյունքում կնքվել է 86 պայմանագիր՝ 3,469 մլրդ դրամի (7,2 մլն ԱՄՆ դոլարի) ընդհանուր գումարով: Ընդհանուր առմամբ կանխատեսվում է մինչ տարվա վերջ ունենալ շուրջ **7 մլրդ դրամի արտահանման պայմանագրեր**:
- Գործարկվել է ներդրումային ծրագրերի հավաքագրման հարթակ՝ [www.investmentprojects.am](http://www.investmentprojects.am) կայքը, որտեղ զետեղվել են ՀՀ կողմից հավաքագրված շուրջ 1.2 մլրդ ԱՄՆ դոլար արժողությամբ 30 ներդրումային ծրագրեր: Խմբագրվել և քննարկման են ներկայացվել տարբեր ոլորտների թվով 40 ծրագրեր:
- Կազմակերպվել է «Ձևափոխի՛ր» մրցույթը, որի առաջին փուլի արդյունքում ներկայացվել են երկրի զբոսաշրջային վայրերի ձևափոխման ու տուրիզմի զարգացման 60 նախագծեր:
- Ընդլայնվել են ՀՀ-ում գործող «Մեկ պատուհան» սկզբունքով տրամադրվող ծառայությունները: 2017 թ. ՀՀ-ն սպասարկում է շուրջ 600 ընկերություն, որոնցից 350-ը՝ արտահանող, իսկ 250-ը՝ ներդրող:
- Հիմնադրամն ակտիվ աշխատանքներ է տանում արտերկրում հիմնադրամի ներկայացուցիչների ցանցի ընդլայնման ուղղությամբ: Արդեն իսկ գործում են 9 ներկայացուցիչ, և մինչ տարեվերջ ներկայացուցիչների թիվը նախատեսվում է հասնել 50-ի: Ներկայացուցիչների աշխատանքի արդյունքում քննարկվում են ներդրումային և արտահանման ծրագրեր: